

Κίνδυνος εγκλωβισμού σε χαμηλές πτήσεις

Του ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ*

Πώς θα κινηθεί η οικονομία όταν κλείσει πίσω της η πόρτα του τρίτου προγράμματος; Η κεντρική υπόθεση είναι μάλλον μια συνέχιση της σημερινής κατάστασης. Εξισορρόπηση στα δημοσιονομικά, σχετική ενίσχυση των εξωστρεφών κλάδων και επιχειρήσεων, αν και με αργό ρυθμό, άλλοτε μισό βήμα μπρος και άλλοτε πίσω για μεταρρυθμίσεις σε αγορές και κράτος, στασιμότητα και απόκλιση από διεθνείς πρακτικές στα συστήματα υγείας και εκπαίδευσης, ενίσχυση της αγοράς ακινήτων και τραπεζών αλλά σταδιακά. Συνολικά ρυθμοί μεγέθυνσης της οικονομίας χαμηλότεροι από τον ευρωπαϊκό μέσον όρο.

Η προοπτική μιας οριακής μόνο προόδου της οικονομίας δημιουργεί ανησυχία. Οχι μόνο γιατί θα έπρεπε να είχαν τα νοικοκυριά πρόσβαση σε μια αγορά εργασίας που θα ανέκαμπτε γρήγορα. Ούτε γιατί μια πολύ ασθενής αναπτυξιακή δυναμική, μπορεί να λάβει μόνιμα χαρακτηριστικά, σε ένα φαύλο κύκλο με υψηλό χρέος και επιτόκια, στην ιδιωτική και τη δημόσια πλευρά της οικονομίας. Ο κύριος λόγος είναι ο φόβος της επόμενης διεθνούς κρίσης: αν βρει την οικονομία ευάλωτη, θα υπάρξει

Ενώ όλες οι πλευρές επιθυμούν την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος, μοιάζουν να μην αγωνιούν επαρκώς για την αναπτυξιακή διάσταση.

ανάγκη νέας διάσωσης, με οδυνηρότατες συνέπειες.

Η οικονομία έχει εξισορροπήσει και δεν δημιουργεί ελλείμματα, όμως σε μεγάλο βαθμό η εξισορρόπηση της είναι σύμφυτη με την ύφεση και τη στασιμότητα. Ελάχιστοι εξέφρασαν τον απαιτούμενο προβληματισμό όταν πέρυσι η οικονομία έπιασε μόλις το μισό του στόχου ανάπτυξης ή με την ασθενή της τάση φέτος. Αντιθέτως, εκφράζεται ικανοποίηση στη βάση και μόνο πλεονασμάτων στο δημόσιο ταμείο. Σαν να μην υπάρχει πίστη πως μπορεί να υπάρξει ανάπτυξη. Σαν, δέκα χρόνια από την απαρχή της ύφεσης, το καλύτερο που μπορεί να επιτευχθεί να έχει ήδη γίνει ή να πρέπει να μετατεθεί για το μακρινό μέλλον.

Σήμερα, εμφανίζεται μια ευκαι-

ρία –ίσως η τελευταία– να διορθωθεί η πορεία στο πλαίσιο των διαβουλεύσεων για τη μεταμνημονιακή εποχή. Δημιουργείται η αίσθηση πως, ενώ όλες οι πλευρές γύρω από το τραπέζι της διαπραγμάτευσης επιθυμούν την επιτυχή ολοκλήρωση του προγράμματος και μεριμνούν να μην υπάρχει δημοσιονομικό κενό και αδυναμία χρηματοδότησης το επόμενο έτος (αμφότερα σημαντικά στοιχεία), πολύ λιγότεροι αγωνιούν για την αναγκαία αναπτυξιακή διάσταση. Ταυτόχρονα, η έξοδος στις αγορές γίνεται σε δυσμενέστερο σημείο του διεθνούς οικονομικού κύκλου, με υψηλότερο δημόσιο χρέος και με ασθενέστερες τράπεζες από ό,τι στις περιπτώσεις των άλλων μνημονιακών χωρών. Κίνδυνοι καθίστανται έτσι ορατοί σε ορίζοντα δύο ή τριών ετών.

Η επιλογή να μην ενεργοποιηθεί μια τυπική πιστοληπτική γραμμή πρέπει να αντισταθμιστεί από άλλα μέσα που θα εγγυώνται πως η Ελλάδα θα είναι ασφαλής επενδυτικός προορισμός και ότι η οικονομία της θα συγκλίνει σταδιακά με των Ευρωπαίων εταίρων. Γι' αυτόν τον σκοπό θα μπορούσαν πιθανώς να χρησιμοποιηθούν και ποσά που παραμένουν διαθέσιμα στο πρόγραμμα.

Το πιο σημαντικό όμως θα είναι

οι όροι του ισοζυγίου που θα συμφωνηθεί ανάμεσα στο χρέος και την εποπτεία. Εκεί δίνεται η ευκαιρία να διορθωθούν κάποια από τα λάθη που έχουν γίνει εκατέρωθεν τα τελευταία χρόνια. Η ευθύνη να σχεδιάσει, να εγγυηθεί και να εφαρμόσει τις απαραίτητες αναπτυξιακές τομές (στο φορολογικό και ασφαλιστικό σύστημα, αλλά και στη δημόσια διοίκηση) ανήκει στην ελληνική πλευρά. Στη βάση αυτών, οι εταίροι πρέπει να εγγυηθούν σημαντική μείωση χρέους, έτσι ώστε τα δημοσιονομικά πλεονάσματα των προσεχών ετών να επιτρέπουν συστηματική εισροή μακροπρόθεσμων ιδιωτικών επενδύσεων.

Οι πολύ χαμηλές προσδοκίες που επικράτησαν τα τελευταία χρόνια σχετικά με τη δυνατότητα μετασχηματισμού της ελληνικής οικονομίας παρέτειναν τα προγράμματα και βάθυναν την ύφεση. Τώρα, με τη λήξη των προγραμμάτων, ο εγκλωβισμός και πάλι σε αντίστοιχες χαμηλές προσδοκίες μπορεί να αποδειχθεί εξαιρετικά επικίνδυνος.

* Ο κ. Νίκος Βέττας είναι γενικός διευθυντής του IOBE και καθηγητής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

